

BASIN AÇIKLAMASI

AMBARGOLUDUR

Basın açıklamasının ve ilgili raporun içeriği **Türkiye saati ile 18.00'a kadar ambargoludur.**

UNCTAD/PRESS/PR/2019/27*

Türkçe

BM KÜRESEL YEŞİL DÜZENİN FİNANSMANI VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARINA ULAŞILMASI İÇİN CESUR ADIMLAR ATILMASI ÇAĞRISI YAPIYOR

Cenevre, 25 Eylül 2019 - UNCTAD tarafından yayınlanan 2019 Ticaret ve Kalkınma Raporunda, BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına (SKA) ancak uluslararası ekonomik oyunun kurallarını değiştirecek, kamu sektörünün önceliğinde gerçekleştirilecek büyük bir yatırım atağı için gerekli kaynakları arttıracak ve küresel ekonomiyi genişleme hattına sokacak siyasi iradenin bulunması halinde erişilebileceği belirtiliyor.

Raporun hazırlanmasından sorumlu UNCTAD Dairesi Başkanı Richard Kozul-Wright, konuyla ilgili olarak yaptığı açıklamada, "Küresel ekonomi herkese eşit hizmet etmiyor. Hali hazırda politikalar, kural, piyasaların dinamikleri, şirketlerin gücü ve ekonomik uçurumların belirlediği uçurum büyük olasılıkla daha da büyüyecek ve çevreye verilen zarar artacak" dedi.

Rapor, Büyük Buhan Döneminin anahtar politikasını, "Küresel Yeşil Yeni Düzen" başlığı altında küresel boyutta yeniden ele alıyor. Yeni Yeşil Düzen'in, küresel mali kriz sonrasında yıllar süren kemer sıkma politikaları ve güvensizlik ortamından sonra yeni ve temiz bir başlangıç yapılabilmesi için doğru politika çerçevesi olduğu, gelir adaletini güçlendireceği ve çevreye verilen zararı tersine dönüştürebileceği ifade ediliyor. Bu yeni düzenle borç fonları, sermaye piyasaları ve bankaların kalkınma için birlikte çalışmalarını ve bu anlaşmayı finanse etmelerini sağlayacak bir dizi reform önerisi masaya konuyor.

İklim değişikliği dünyanın dört bir yanında ciddi hasara neden oluyor ve varoluşsal bir tehdit oluşturuyor. Küresel ekonominin karbonsuz hale getirilmesi için kamu sektörü öncülüğünde, başta ulaşım, enerji ve gıda sistemlerinde olmak üzere ciddi bir yatırım artışı gerekiyor. Söz konusu adımların, hedefleri belli sübvansiyonlar, vergi teşvikleri, krediler ve garantilerin yanı sıra araştırma, kalkınma ve teknoloji adaptasyonunu içeren etkili sanayi politikaları ile desteklenmesi gerekiyor.

Raporda, söz konusu politikalar için yeni kuşak ticaret ve yatırım anlaşmalarına ve fikri mülkiyet hakkı ve lisans yasalarında değişikliklere ihtiyaç duyulduğu ifade ediliyor. Ancak, kalkınmakta olan ülkelerin karbon ekonomisinden hızla kurtulmaları için daha özel önlemler ve finansal desteğe ihtiyaç duyacakları aktarılıyor.

Raporda, gelişmiş ekonomilerde GSYİH'nın mevcut küresel talep modellerinin ürettiği oranların %1 ila %1,5'in üstünde büyüme oranlarına erişebileceği bir yol haritası ortaya konuyor. Çin hariç gelişmekte olan ekonomiler için bu büyümenin yıllık %1,5 ila %2 arasında değişebileceği, Çin'de ise daha ılımlı olabileceği belirtiliyor.

Peki, Dünyamız ciddi derecede çevresel baskı altındayken rahat olabilir miyiz?

* **İrtibat:** UNCTAD İletişim Birimi, +41 22 917 5549/8033/5828, +41 79 502 43 11, unctadpress@unctad.org, <http://unctad.org/press>.

UNCTAD ekonomistleri, yeşil yatırımlarda yıllık %2'lik bir artışın, bir diğer deyişle 1,7 trilyon ABD Doları seviyesinde bir yatırımın --ki bu da hükümetlerin fosil yakıtları sübvansede etmek için kullandığı mali kaynağın üçte birine denk geliyor, küresel istihdamda en az 170 milyonluk bir artış; gelişmekte olan ülkelerde daha temiz sanayileşme; ve karbon emisyonunun uluslararası 2030 Gündemi ile belirlenen tarihe kadar daha güçlü bir biçimde azaltılmasını sağlayacağını tahmin ediyor.

Ancak, raporda, yatırım alanlarının yoksullukla mücadele ve yeterli beslenme, sağlık ve eğitim hedeflerini de kapsayacak şekilde genişlemesinin, bazı gelişmekte olan ülkeler üzerinde sürdürülemez mali yükler oluşturabileceği, 2030 Gündeminin yakalanabilmesi için uluslararası ticaret, finans ve mali sistemde daha derine inen reformların gerekebileceği vurgulanıyor.

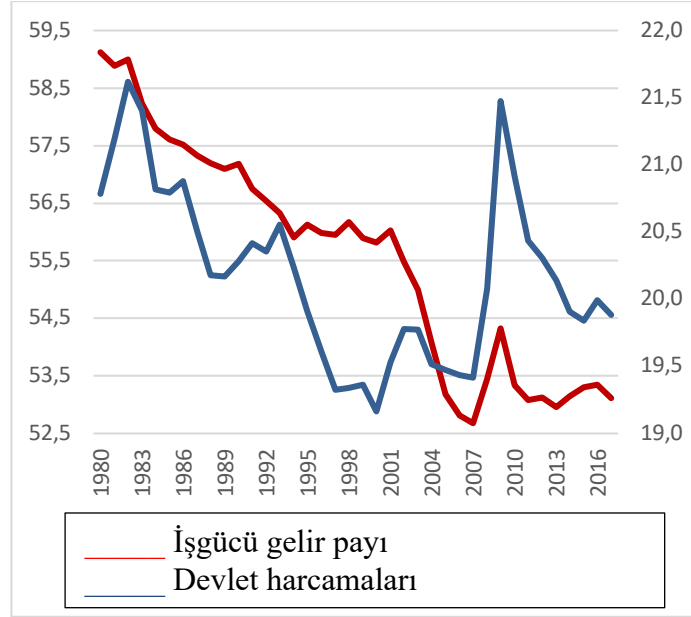
Küresel finans krizinden bu yana uygulanan piyasa dostu çözümler ekonomileri iktisadi, sosyal ve çevre açısından daha sürdürülebilir bir yöne sevk edemedi. Raporda, bankacılık sektörünün finansal oyunlar kitabından derlenen ürün ve teknikleri kullanarak kamu ve özel kaynakları harmanlayan, kalkınma finansmanını en üst düzeye çıkararak SKA'ları spekülative biçimlerde finanse etmeye yönelik ve benzerleri daha önce uygulanmış önlemlerin yararları sorgulanıyor. Söz konusu önlemlerin üretim potansiyelini geliştirici sabit sermaye yatırımlarını artırmayı başaramadığı ve 2008 küresel finans krizinde görüldüğü gibi aşırı döngülere yol açabildiği aktarılıyor.

Raporda, bu uygulamaların yerine Küresel Yeşil Yeni Düzen'in finansmanında liderliği kamu sektörüne veren bir dizi önlem açıklanıyor ve uluslararası topluluktan bu gündemin ileri götürülmesi için gerekli olan siyasi iradenin bulunması isteniyor.

Çalışanların gelirlerinde onlarca yıldır süren kayıpları ve küçülen kamusal alanı terse çevirmek ve şirketlerin kendi üzerlerine düşen payı adil şekilde ödemelerinin (Şekil 1), küresel sistemin çalışabilmesi için anahtar role sahip olduğu, çünkü bu durumun kamu yatırımları üzerinde olumlu sonuç yaratacağı ve yükselen ücretlerin ise tüketimi ve kişisel yatırımı arttıracacağı ifade ediliyor.

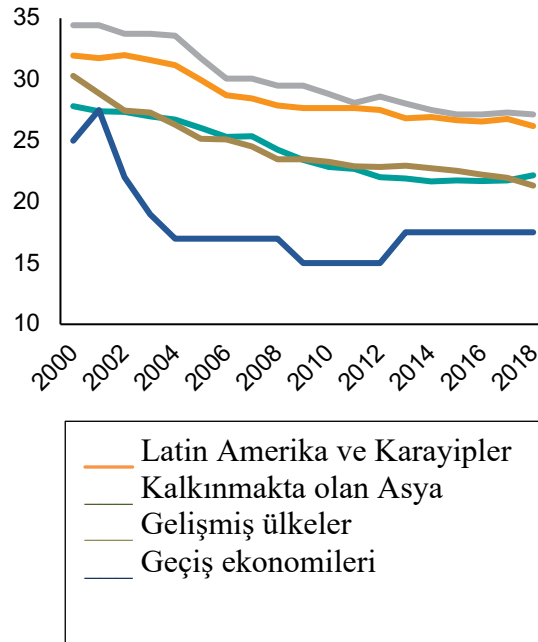
Her ülkeye uygun politikaların farklılık gösterebileceği, ancak söz konusu politikaların mali teşvik, altyapı ve yeşil enerjiye kamu yatırımlarının yönlendirilmesini ve ücretleri arttıracak önlemleri içermesi gerektiği belirtiliyor. (Şekil 2).

Şekil 1:
a. Bozulan toplumsal sözleşme

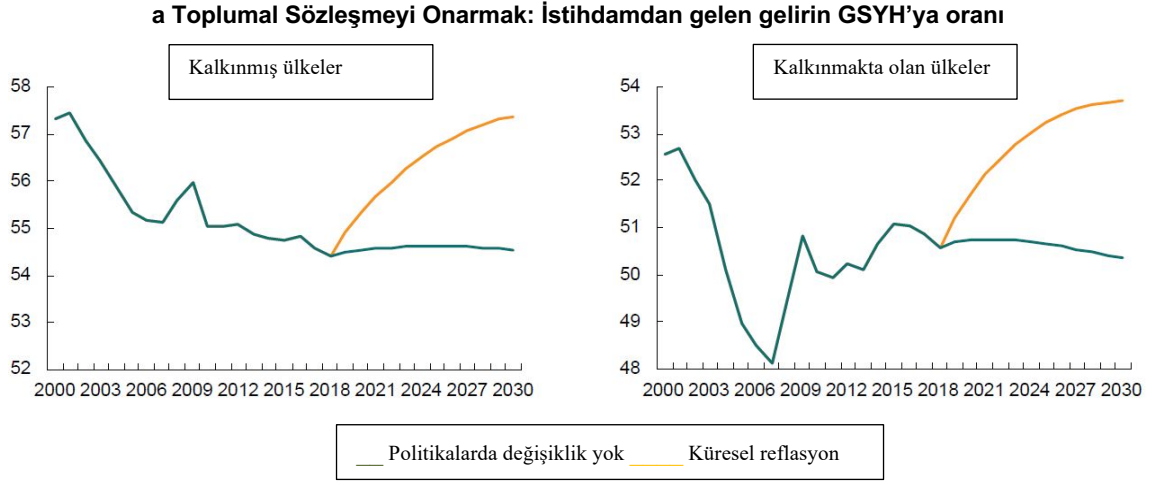

b. Bazıları az vergi ödüyor

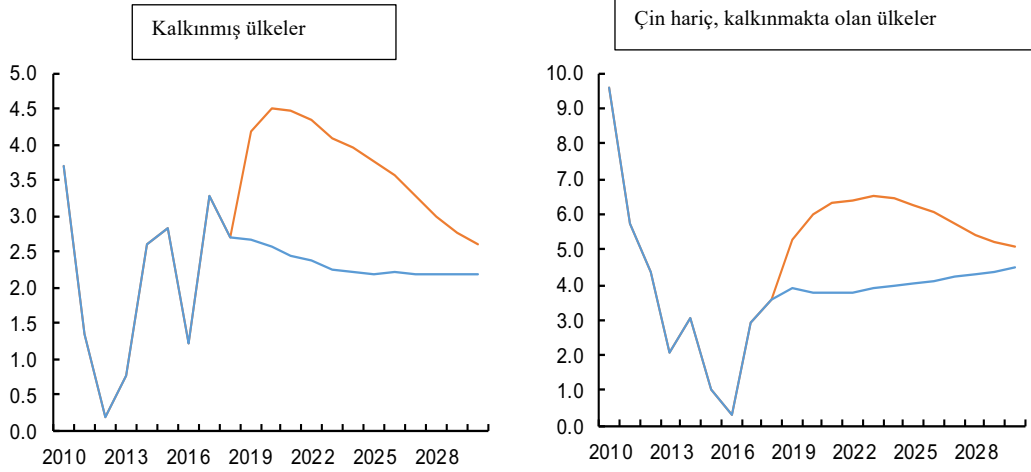
Ortalama yasal kurumlar vergisi oranları, seçilen ülke grupları, 2000–2018

Şekil 2

b. Toplam yatırım büyümesi (kamu ve özel sektör) 2005 \$, satın alma gücü, yıldan yıla değişim oranı

İlerici vergi artırımları ve kredi oluşturulması ile karşılanacak mali genişleme koordine edildiğinde çok daha güçlü bir hal alıyor ve kendisini amorti etme imkânı sağlıyor. Söz konusu politikaların etkinliğini ilk mali tepki olarak özel yatırımların bu politikalara ne kadar dahil edildiği belirliyor. Birçok ekonominin hali hazırda yetersiz taleple karşı karşıya olması nedeniyle raporda mali teşviklerin özel yatırımları arttıracığı ve bunun sonucu olarak da üretimde artış yaşanacağı ifade ediliyor.

UNCTAD Genel Sekreteri Mukhisa Kituyi konuyla ilgili olarak yaptığı açıklamada, “2030 Gündeminin mali ihtiyaçlarını karşılayabilmek için Küresel Yeşil Yeni Düzen fikri etrafında çok uluslu yaklaşımların yeniden inşa edilmesi ve yakın geçmiştekilerden çok daha farklı bir mali gelecek ortaya konması gerekiyor” dedi. Raporda ayrıca, kredi, sermaye ve bankaların kalkınma için çalışmalarını sağlayacak bir dizi reform önerisinde de bulunuluyor:

- Sıkı politika koşullarına gerek kalmadan veya uygunluk kriterlerini sınırlamadan öngörülebilir ve istikrarlı bir acil durum fonu sağlayan küresel bir çevre koruma fonu için bir süredir yapılan çağrılarını desteklemek amacıyla likidite sağlamanın ötesine geçen esnek ve ölçeklenebilir bir finansman mekanizması olarak özel çekme haklarının oluşturulması.
- Düşük ve alt orta gelir seviyesine sahip kalkınmakta olan ülkeler için Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına yönelik bir küresel kredi programı oluşturulması. Bu program bir yandan katılımcı ülkelere finansman için imtiyazlı şartlarda kredi alma imkânı tanıırken diğer taraftan da kamu sektörünün bütüt finansman ihtiyacının dış payını kapsayacak şekilde borç alma fırsatı tanımalıdır.
- Donör ülkelerin, gayri safi milli gelirlerinin yüzde 0,7'si oranında resmi kalkınma yardımı yapacakları yönünde daha önce verdikleri ancak yerine getirilmemiş olan söz doğrultusunda

fonlanacak küresel bir sürdürülebilir kalkınma fonu oluşturulması ve 1990 yılından bu yana 3,5 trilyon ABD Dolarını aştığı tahmin edilen bu yardımların eksik kalan kısımlarının tamamlanması.

- Bölgesel ticareti teşvik edecek ve bölgesel değer zincirlerini geliştirecek, bölgesel swap işlemlerinin ötesine geçmek.
- Vergi nedeniyle yapılan yasa dışı finansal akışların üniter vergi sistemi ile engellenmesi.
- Önde gelen merkez bankalarının, fiyat istikrarı ve enflasyon hedeflemesi gibi dar bakış açısından uzaklaşarak güçlü bir şekilde iklim finansmanını teşvike yönelmeleri.
- Kalkınma ve kamu bankalarına, kalkınmayı daha fazla finanse edebilmeleri için daha fazla sermaye sağlanması.

*** ** ***